

Oversigt

over det

Kongelige danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger

og

dets Medlemmers Arbejder

i Aaret 1848.

Af

Conferentsraad og Professor **H. C. Ørsted**,
Storkors af Dannebrogen og Dannebrogsmænd, Selskabets Secretair.

Nr. 1 & 2.

Mödet den 7de Januar.

Prof. *Steenstrup* meddelte nogle Iagttagelser, han havde anstillet angaaende Tiden, da visse hævede Lag af Östers- og Musling-skaller vare dannede, og angaaende de Natur- og Culturforhold, som da havde fundet Sted her i Landet. Disse Iagttagelser indledede han med en kort Fremstilling af de Sætninger, som en berömt Naturforsker hinsides Sundet nylig havde udtalt angaaende lignende Forhold i Nabolandet, navnlig i Skaane. Foruden den större Interesse, som Prof. *Nilssons*: „Skandinavisk Fauna 1sta Delen: Däggdjuren, andra upplagen. Lund 1847.“ allerede har for os i ren zoologisk Henseende, da den giver udförlige Beskrivelser af de hidtil i Skandinavien kjendte Pattedyr og dissers Levemaade —

iblandt hvilke flere findes her for første Gang beskrevne —, frembyder Bogen endnu en anden lærerig Side ved de geologisk-historiske Bidrag, den indeholder til de større Pattedyrs Udbredning og Rolle i forskjellige Tidsrum indenfor den nuværende Jordperiode, Bidrag som fornemlig ere hentede fra Skeletter og Knokler, der ere fundne i forskjellige i denne Periode dannede Jordlag, især i Törvmoserne og Mergellagene. Ifølge Undersøgelser af slige Levninger og deres Sammenligning med tilsvarende Dele af levende Dyr af samme Arter udtaler Prof. Nilsson sig for Rigtigheden af den Sætning, at *de nulevende Dyrarter vare tidligere af en betydeligere Størrelse end den, de nu have, og at de have været desto større, jo længere tilbage i Tiden de have levet*, thi Skeletterne og Knoklerne antyde desto større Dyr jo ældre og dybereliggende de Lag ere, hvori de findes. Elsdyret, Rensdyret, Hjorten, Raabukken o. s. v. fra Törvmoserne i Skaane ere større end de nulevende, den i disse Moser fundne Uroxe (*Bos bison* L.) er større end den i Lithauen levende, men mindre end den i England fundne, og ligeledes er den i de skaanske og danske Törvmoser ikke sjeldne Kjæmpeoxe (*Bos Urus* Lin.) mindre end den, der forekommer i Englands ældre Törvmoser, og denne atter mindre end den, som er funden i de endnu ældre Mergellag i samme Land. Da Prof. N. angiver at den samme Regel udtaler sig i Fuglenes og Krybdyrenes Levninger, vilde det ikke være urimeligt, at søge i et saa almindelig udtalt Naturforhold en Bekræftelse for en ældre Tilværelse af Folkesagernes Kjæmper, men Prof. N. har forekommet en saadan Anvendelse af Reglen, idet han anfører, at efter hans Mening gjør Mennesket en Undtagelse, og at der fordm, ligesom nu, har været større og mindre Raçer, men disse have hverken gaaet over eller under de nuværende Grændser for Menneskeslægtenes Størrelse (S. XVI). Skulde Mennesket end findes at gjøre en Undtagelse, finder Reglen dog i sin Almindelighed megen Understøttelse ved talrige lagttagelser fra meget forskjellige Lande, ja selv under Troperne have Formerne aftaget i Størrelse, hvad Dr. Lund ved sine Undersøgelser har vist, da de nulevende brasilianske Pattedyr vare i en ikke meget fjern Fortid repræsenterede ved tilsvarende Arter men af betydeligere Størrelse. —

Mange af de i Moserne fundne Arter nærme sig saameget til Hovedracerne af vore tamme Husdyr, at disse vist med Rette ansees for at have deres Udspring fra dem, og Prof. N. erklærer sig altsaa for den Sætning, at *Hovedracerne oprindelig have været særskilte Arter*, at disse senere ere blevne mer eller mindre blandede sammen og have krydset sig med hverandre, og at derfor Grændserne mellem de oprindelige Former ere vanskeligere at drage paa Grund af de mange Mellemformer (Forord. S. II). Med Hensyn til disse oprindelige Arters Hjem faaer han det Resultat, at virkelig de fleste af *Europas tamme Dyr have i vild Tilstand levet i samme Verdensdel* (og ere altsaa ikke indførte fra Östen) *og flere af dem endog i vort Norden*. Saaledes nedstammer ikke blot Tamkatten og flere af Hundens Racer fra europæiske Former, men Hesten kan i tæmnet Tilstand i Skaane föres tilbage til Broncealderen, da Skaane var beboet af (efter Nilssons Mening) forgothiske Stammer, der havde Kavalleri, og af en tilsvarende vild Hest opbevare næsten alle yngste Dannelser i Europa Levninger; af Fortidens Oxer paaviser N. for Skaanes Andel fire forskjellige vilde Arter, hvoraf den ene er Uroxen (*B. bison L.*) udmærket ved sin stærklhvælvede Pande og sine korte og smaae Horn, de tre andre ere fladpandede og gruppere sig om vor tamme Oxe, og af disse mener han at vort store Hornqvæg turde nedstamme fra Kjæmpeoxen (*Bos urus L.*), det mindre Hornqvæg derimod fra *Bos frontosus Nilss.* eller fra *Bos longifrons Owen*. I det hele taget synes det som om de i Skaanes Törvmoser fundne Dyr efter Prof. Nilss. Mening nærmest stemmede med de i Hulerne i Tydskland forekommende, hvorved deres Levetid sættes lidt længere tilbage end man ellers antager, men Prof. Nilsson anförer ogsaa at større Katastrofer have overgaaet disse Dyr, medens de levede her i Norden, idet efter hans Undersögelser en stor Banke (Järavallen ved Trelleborg), der er Virkning af en hæftig og höitgaaende Havbrænding er opkastet over en Törvemoser, der indeholder Knokler af mange af disse Fortidens Dyr; Paa den anden Side anföres ogsaa Exempler paa, at flere af dem have levet i vild Tilstand samtidig med de ældste Beboere, og det mærkværdigste Exempel herpaa er unegtelig det lærerige

Benrad, som Prof. *Nilsson* har erholdt af en Kjæmpeoxe (B. Urus L.), paa hvilken Tornfremstaaenhederne paa to af Lændens Hvirvler ere blevne gjennemborede af en med Kraft udskudt tresidet Pil (Flintpil) uden dog Dyret deraf er død, saaat en ny Bendannelse har begyndt omkring Saaret. — Den for Prof. *Nilsson* mest eiendommelige Mening er imidlertid vistnok det Resultat, hvortil han er kommen angaaende de to forskjellige Retninger, hvorfra Landpattedyrene ere komne ind i Sverrig og efterhaanden have befolket dette Land tildels til forskjellige Tider (S. XVI og XVII); medens nemlig en stor Del af Landdyrene med største Sandsynlighed paavises af ham som nordostlige Former, der over Siberien og Finland ere komne langs med Fjeldryggen ind i Sverrig og mere og mere trængte ned mod Syd, anføres en anden Del som mere sydlige for den nordtydske Slette eiendommelige Former, der antages at have vandret op fra Syden medens Sundene og tildels Östersöen endnu ikke skilte denne Slette fra Sverrigs sydlige Sletteland. Af Siberisk Stamme ansees:

Jerven, *Gulo borealis*. N.

Flodilderen, *Mustela lutreola*. L.

Fjeldræven, *Canis lagopus*. L.

Fjeldharen, *Lepus borealis*. Nils.

Flyveegern, *Pteromys volans*.

Lemænslægts Arter: *Lemmus medius*, *rufocanus*, *rutilus*,
norvagicus, *schisticolor*, samt
Sminthus betulinus.

Rensdyret, *Cervus tarandus*. L.

til den germaniske Stamme, eller til dem der ere indkomne ad den sydostlige Vei, kan efter N. med Sikkerhed henregnes:

Muldvarpen, *Talpa europæa*. L.

Pindsvinet, *Erinaceus europæus*. L.

Ilderen, *Mustela putorius*. L.

Grevlingen, *Meles taxus*.

Björnen, *Ursus arctos*, og den fossile (*U. spelæus*).

Hunden, *Canis familiaris ferus*.

Husmusen og Skovmusen (*Mus musculus* L. og *sylvaticus* L.).

Hasselsoveren, *Myoxus avellanarius*. L.

Bæveren, *Castor fiber* L. (den fossile).

Vildsvinet, *Sus scrofa ferus*. fossil.

Hesten, *Equus caballus fossilis*.

alle Hjortearterne: *Cervus Alces*, *Elaphus*, *capreolus* og
Cervus tarandus fossilis.

Med ringere Sikkerhed menes det samme at gjelde Lossen, Odderen, Maarene, Ræven, Egernet, og de fire ovenfor omtalte fossile Oxer. Denne germaniske Gren af Faunaen erklærer *Nilsson* at være afstuttet for lang Tid siden; alle Landets uddøde Dyrearter høre til den; flere andre ville tidligere eller senere dele samme Skjebne: Hjorten, Raabukken, Bæveren. Den siberiske Gren derimod vedbliver stedse at forøges ved ny Indstrømmen fra Nordost. Flere af de Arter, der i tidligere Tider ere indkomne fra Sydost, kunne maaskee ogsaa i nyere Tider indvandre ad den nordre Vei, saaledes som der efter *N.s* Mening ingen Tvivl kan være om, at Tilfældet har været med Rensdyret. Af dette Dyr findes der nemlig ikke sjældent Levninger i Skaanes Törvmoser, ligesom de ogsaa ere fundne paa Bornholm, Öland, og den nordlige tyske Slette, men fra Skaane af imod Nord omtrent til den 62°, der danner Rensdyrets sydligeste Grændse, er der aldrig nogensinde fundet det ringeste Spor af Rensdyrets Horn eller Knokler i Moserne, saa der ikke kan antages en umiddelbar Sammenhæng mellem hine uddøde Rensdyr og den Stamme af Rensdyr, som nu beboer Skandinaviens Höiland (S. 504—505).

Da *Stp.* ved sine tidligere Undersøgelser over Törvmoserne i Danmark havde samlet endel Bidrag til Landets Fauna i Fortiden, og dens Forhold til de nu i Landet levende Dyr, og navnlig i de to sidste Somre atter havde optaget disse Undersøgelser, knyttede han til den foregaaende Fremstilling af Prof. *Nilssons* Resultater nogle Bemærkninger hentede fra Gjenstande, der vare fundne i danske Moser og af hvilke han fremlagde en stor Del for Selskabet. De fleste skylder Universitetsmuseet Privates Velvillie og Interesse for Videnskaben; til de interessanteste Stykker maa regnes et Cranium af Bæveren, skjænket af Pastor *Jessen* til Thorslunde; et stort og velbevaret Cranium af Kjæmpeoxen (*B. Urus L.*) skjænket af Hr. Pastor *Visby*, R. af Dbg., og et temmelig fuldstændigt Cranium af *Bos longifrons Owen*, som Museet har erhvervet sig fra

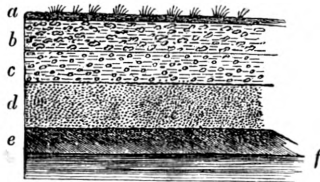
en Mose her i Nærheden, saa at vi ogsaa her i Landet have Levninger af samtlige 3 fladpandede Oxer, da Prof. *Nilsson* har troet at gjenkjende sin *B. frontosus* i Hornstægler fundne i andre Moser; af Oxen med hvælvet Pande er der endnu ikke fundet Spor her i Landet; af Levninger af Hjorteslægten fremlagdes tvende Horn af Elsdyret (*Cervus alces L.*) tilhørende yngre Dyr, det ene skjænket af Hr. Stud. medicinæ *Jensen* fra en Mose ved Veile i Jylland, det andet af Hr. Proprietair *de Tengnagel* til Petersgaard i Sjælland; tre forskjellige Horn af Rensdyret, hvoraf det første og smukkeste var tilligemed en Tegning af samme skjænket af Hr. Kammerherre v. *Wichfelt* til Engestofte paa Laaland og fundet i en Mose paa Godset, det andet givet af Hr. Stud. *Bölling*, fundet i Nærheden af Kallundborg, og det tredje hørte til det ældre Universitetsmuseum men ingen nærmere Angivelse af dets Findested er angivet; da Universitetets mineralogiske Museum ogsaa besidder et Horn fra Bornholm, vise disse Fund altsaa, i Forbindelse med det tidligere af Etatsraad *Reinhardt* beskrevne Horn fra Bregentved, at Rensdyret ikke var noget tilfældigt Dyr, men maa have hørt til de her almindeligere udbredte i ældre Tider; flere Horn og Skeletdele af Raadyret ikke blot fra Törvlagene selv men fra Mergelen og Leret under disse; endelig et Brudstykke af et svært Horn, som upaatvivlelig tilhører det forhen hverken her eller i Skaane forefundne Kæmpedaadyr *Cervus euryceros* eller *hibernicus*, givet af Hr. Stud. *Bölling*, samt Laar og Skinnebensknoklerne af særdeles store Exemplarer af den langsnudede Sælhund (*Halichoerus*) fundne nærvæd Bunden i den samme Mose, hvoraf *Bos longifrons* er bleven opgravet. Beskrivelse af disse Gjenstande og nærmere Oplysning om Stederne og Forholdene, hvorunder de ere fundne, udsatte Meddelelsen indtil næste Aar, for samtidigen dermed at kunne medtage de Bidrag fra Moserne, til hvilke der i den næste Sommer var givet ham Udsigt fra særdeles mange Sider. Idet Hele taget vilde Meddelelsen ikke benægte, at jo de fra vore Moser kjendte Gjenstande syntes at bekræfte de Resultater, hvortil Prof. *Nilsson* var kommen, og han gjorde navnlig opmærksom paa at Rensdyrhornene syntes at være førere og mere opstaaende end de Horn af den nulevende europæiske Race, hvormed han har kunnet sam-

menligne dem, og dette Forhold angive tydske Forfattere netop ogsaa ved de hos dem fundne; alligevel var dog endnu vort danske Materiale for lidet til deraf at drage sikre Slutninger; heller ikke kan man vente, at det i Nabolandet vundne Udbytte uden videre kunde overføres for vort Lands Vedkommende, da dog med al Lighed upaatvivlelig en Del Forskjelligheder især med Hensyn til Tiden, hvori de enkelte Dyr ere optraadte eller forsvundne, ville gjøre sig gjeldende mellem Landene, ligesom dette allerede kan paavises mellem Jylland og Öerne. Som saadanne Uoverensstemmelser i Forholdene vilde Meddeleeren blot nævne, at den for den nordlige Sjælland og de indre Dele af Landet saa karakteristiske ældste Klasse af Moser, nemlig Skovmoserne, synes aldeles at mangle i Skaane, eller i det mindste ikke ere iagttagne der, at de mere udstrakte Moser i Skaane skulle antyde at de Træstammer, som findes i dem, vare sammenskyllede og førte derhen ved Vandbevægelser, altsaa afsatte ved større Flodløb, hvilket hos os sikkert ikke er Tilfældet; at Hesten forekommer i Forbindelse med Mennesket ikke blot igjennem Broncealderen, men, som flere i det Oldnordiske Museum opbevarede Fund vise, gaaer tilbage til Steenalderen, og at selv Katten er funden i stensatte Grave med hele Skeletter og Stenredskaber, hvilke Forhold synes at bekræfte, at vore ældste Beboere, der brugte Redskaber af Sten, ikke kunne have været Nomader, endnu mindre Vilde o. s. fr.

Steenstrup fremstillede derpaa de ovennævnte Iagttagelser over de hævdede Muslinglags Ælde. Allerede for flere Aar siden (1837) havde han i Lag af Östers og andre Strandskaller, der nu befandt sig betydelig over Havets Overflade, fundet umiskjendelige Kunstprodukter, som altsaa sætte disse Lags Dannelse om ikke indenfor den historiske Tid, saa dog indenfor Landets Beboelsestid. Disse Kunstprodukter vare tvende 3–5 Tommer lange Flintflekker, tilhuggede paa den sædvanlige Maade af Landets ældste Beboere; den ene fandtes i en Östers- eller Muslingbanke paa Visborg Mark, den anden ved Havnöe, begge Steder i Nærheden af Mariagerfjorden. Lignende Banker med Muslinger og Östers findes ved de fleste Kyststrækninger, navnlig ere de hyppige omkring Issefjorden; da flere saadanne findes i Omegnen af Frederikssund, og oftere ere

gjennemskaarne, fordi de benytttes til Fyld paa Veiene eller Mergel paa Markene, benyttede Meddeleeren et Ophold i Nærheden til nærmere at undersøge et Par Punkter med særligt Hensyn til Lagenes Ælde, det ene beliggende tæt ved Frederikssund Færgested og det andet lige ved Havelse Mølle.

Paa første Sted bestod Banken imod Fjorden af en steil eller lodret Skrænt og en fra den nederste Del af samme gaaende svag Skraaning imod Fjorden. I den lodrette Skrænt saaes överst en tynd, 1—3 Qvarteer tyk Jordskorpe *a* af mager sandig Muld,

blandet med Smaastene og Muslingbrokker; under denne kom et Lag af 6—7 Fods Mægtighed, der i sin överste Halvdel (*b*) bestod fornemmelig af Muslingskaller, og i sin nederste Halvdel (*c*) dannedes af disse og en stor Del rundede Smaasten, der kun vare 2—3 Tommer i Gjennemsnit. Underlaget (*d*) bestod af Lag af Strandsand og finere og grovere Grus, og var ligeledes 7 Fod mægtigt, men der fandtes næsten ikke Spor af Dyr deri. Fra Grunden af denne 14—15 Fods höie lodrette Skrænt gik der en jevn for største Delen græsklädt Skraaning, til den överste *Tanglinie*, eller den Linie hvorpaa stærk Bölgegang afleirer den opkastede Tang; denne Skraanings (*e*) Höide kan omtrent være tre Fod, og först nedenfor denne kommer den sædvanlige Tangbred eller den Linie, hvortil Havet gaaer ved den sædvanlige Bevægelse. Fölgelig ligger det store Lag af Muslinger i en Höide fra 10—17 Fod over Stedets höieste Vandstand (*f*).

Muslinglaget dannedes af:

1. *Ostrea edulis*. L. Östers.
2. *Cardium edule* L. Hjertemusling.
3. *Mytilus edulis*. L. (dog kun enkelte Spor deraf).
4. *Venus pullastra*. Mont.
5. *Venus aurea*. Gmelin.

6. *Trigonella plana*. Da C
7. *Nassa reticulata*. L.
8. *Litorina littorea*. L.
9. *Litorina obtusata*. L.
10. *Helix strigella*. Drap.
11. *Helix nemoralis*. Müll.
12. *Carocolla lapicida*. L.

Af disse vare Östersen (*Ostrea edulis*) og Hjertemuslingerne (*Cardium edule*) saa overveiende, at de ligesom udgjorde hele Massen, dernæst Sneglene: *Nassa reticulata* og *Litorina littorea*; alle de andre vare mere forsvindende mellem de övrige. Kun færre af Muslingeskallerne fandtes sammenhængende, og de fleste af dem vare kjendeligen henførte og afleirede paa Stedet som enkelte Skaller; ligeledes fandtes Sneglene ikke med Laag, og havde altsaa ikke levet der paa Stedet men vare ved Bölgeslag afsatte der. Da Væggen stod ganske steil, og alle Lagene vare blottede i den, var det let at udbryde større Partier af Muslingelaget til nærmere Undersøgelse, og at blotte nye Vægge. Ved en omhyggeligere Gjennemsøgelse fandtes mellem Muslingerne nogle Flintstykker, som ikke kunde være naturlige, men maatte være tilhugne om end ikke med nogen høi Grad af Kunst og saavel Prof. *Forchhammer* som vore Oltidsgranskere have i dem erkjendt de sædvanlige Flintflekker, der af Stenalderens Beboere dels udarbejdedes til Pilspidser, dels maaskee allerede i den raere Tilhugning benyttedes som saadanne; flere (4) af disse Flintstykker udtoges af en frisk blottet uforstyrret Væg 2, 3, og 4 Fod dybt nede mellem Muslingerne; flere andre fandtes blandt de fra Skrænten nedfaldne Muslingpartier, hvis oprindelige Leie altsaa ikke nærmere har kunnet angives. Af Forholdet, hvorunder Flekkerne fandtes, kan der ingen Tvivl være om at de ere leirede paa Stedet, hvor de fandtes, samtidig med Österserne og de andre Muslinger, med hvilke de ogsaa omtrent have samme Tyngde, og saaledes kan der heller ikke være Tvivl om at Banken, skjönt vidnende om en daværende meget høiere Vandstand, er dannet siden Landets Beboelse.

Ved Havelse Mølle gjentog det samme Forhold sig paa samme

Maade. Ved Foden af den Banke, hvorpaa Veirmöllen ligger, imellem denne og Vandmöllen, findes en lavere Östersbanke, der bortgraves for at benyttes som Fyld paa Marker og Veie, og den største Del af Banken syntes allerede paa denne Maade borttaget. I de lodrette Vægge saaes överst et Jordlag af noget forskjellig Tykkelse, og derunder et mägtigt Lag af Östers, Hjertemuslinger o. s. v.; ifölge tidligere skete Gravninger maa Laget være 7 Fod tykt. Under Muslingerne var der fundet Grus og derunder Blaa-ler. De i Laget fundne Dyr vare de samme, som ved Frederikssund, og de tvende nævnte Arter, Östersen og Hjertemuslingen, vare ogsaa her de overveiende, dog vare maaske nogle flere sammenhængende end paa förste Sted; ogsaa her fandtes ved fortsat Sögning nogle ved Menneskehaand tilformede Flintstykker, og iblandt disse vare især et Par umiskjendelige; nogle enkelte Spor af Landdyrknokler fandtes sammen med dem. Laget ligger ikke saa höit over Fjorden, som det ved Frederikssund, men det er vanskeligere uden egne Instrumenter nöiere at bestemme Höiden; Underfladen af Österslaget synes omtrent at ligge lige höit med Vandmöllehjulets Axe.

Ogsaa her tyde Forholdene altsaa hen paa, at den overordentlige Mængde af Skaldyr er opkastet fornemlig som döde Dyr, og ved Bölgebevægelse af et Hav, som i Forhold til Landjorden har staaet mange Fod over den nuværende Vandstand, og navnlig synes de ikke just sjeldne Landsnegle (*Helices*) at antyde, at det er en Stranddannelse eller Havstok under hvis Dannelse Flintflekkerne enten ved Bölger eller ved Menneskehaand ere kastede mellem Muslingerne.

Med Hensyn til de i Bankerne iagttagne Skaldyr maa det bemærkes, at saavel *Litorina litorea* som *Cardium edule*, der udgjorde saa stor en Del af Massen, vare alle af en betydelig Størrelse, saa de neppe nu forefindes i Issefjorden af en saadan, idetmindste havde Meddeleeren hidtil ikke nogetsteds ved samme fundet dem saa store, uagtet de nuomstunder synes ligesaa hyppige som dengang; *Ostrea edulis* synes, uagtet sin daværende uhyre Mængde, ikke længere at forekomme i Issefjorden, og vel neppe i det sydlige Kattegat.

I Forbindelse med disse lagttagelser fra Omegnen af Mariagerfjorden og Issefjorden, sattes det allerede af Prof. *Forchhammer* i Danmarks Geognosie benyttede særdeles lærerige Fund ved Krabbesholm i Nærheden af Limfjorden i Jylland. Ved at aabne en Mergelgrav, der hvor Karupaae falder i Limfjorden, fandt Hr. Proprietair *Dalsgaard* at der først var et to Fod tykt Lag af Muslinger og Östers, og i samme Takker af Raadyr og andre Hjortearter f. Ex. „Daadyr“ samt Vildsvinetænder, og flere af disse Takker vare tildannede som Hakker og havde et Hul for Skaftet, og desuden fandtes der Flintflekker, samt dels tilhugne og dels slebne Hamre, Kiler og Knive af Steen; under Österslaget kom der et to Fod tykt Lag af graat, grovt Sand, og deri stode tvende Urner, og under Sandet laae Mergelen.

Man kan saaledes for meget forskjellige Punkter af Landet godtgjøre, at Dannelses-tiden for de höiere liggende Östers- og Muslingelag maa sættes paa denne Side Landets Beboelse, og navnlig i det Tidsrum, Oldforskerne have kaldt Steenalderen efter de Redskaber, Indvaanerne da benyttede sig af. Da nu slige Österslag, og hævede Strandbredder af lige Höide med disse, kjendes fra særdeles talrige Punkter, og paa mange Steder ligge meget fjernt fra Strandbredden, f. Ex. i Österildklitterne i Thy mellem Limfjorden og Vesterhavet, ved Skelum nær Visborg o. s. v., maa man indrømme, at Landet i hine Beboeres Tid har været langt mere indskaaret af nu forsvundne Vige og Fjorde, og kun ved at forfølge slige Lags Udbredelse vil man kunne trække Landets Omrids i denne fjerne Tid. Endmere ville Forholdene, hvori de første Beboere forefandt Landet og hvorunder de levede her, efterhaanden afsløres, naar med denne Kundskab til det daværende Lands Omrids forenede sig Kundskab om det omgivende Havs Natur, den Plantevæxt og de Dyr, hvortil deres hele Velvære var knyttet, men denne vil kun vindes ved nøie Undersøgelser af Muslinglagenes Dyr og Sammenligning med de i Nærheden levende, ved nøie Undersøgelser af de Planter og Træer, som findes i Moserne og navnlig i Kjærmoserne, der ofte have opfyldt de ældre Vige og Fjorde, ved nøie Forskning af Knokler og Benrade i Moserne af de større jagtbare Dyr, som fornemlig var anvist dem til Føde,

Enkelte oplysende IagttageIser haves allerede og vise hvad der i denne Retning kan ventes; saaledes opbevarer det Oldnordiske Museum en Hakke eller Öxe af Rensdyrhorn, og derved knyttes dette nu hos os forsvundne Dyrs Historie sammen med Menneskets, og rimeligt bliver det at ogsaa Elsdyret, Uroxen og de andre Oxearter samt Bæveren o. s. v. vare samtidige med Landets første Beboere. Paa den anden Side sætter Fundet ved Krabbesholm ogsaa disse Dyrearters Tid tilbage til de hævdede Strandlags, da „Daadyrhorn“ netop nævnes, og derved vistnok menes de brede Ender af Rensdyrhornene, eftersom Daadyret er et i Europa indført Dyr. Saaledes vil et sammenhængende Billede af hine fjerne Tider kun vindes ved Oldforskerens og Geologens Haand i Haand med hinanden gaaende Undersøgelser.

Etatsraad *Schow* foreviste Kogler og Ved af den libanonske Ceder (*Cedrus libanensis*) fra Atlas i Provindsen Constantineh, sendte af *Guyon* Overchirurg ved den franske Armee i Algirien til Hans Majestæt Kong *Christian den Ottende*, og af Allerhöistsamme skiænket den botaniske Have. Det bemærkes, at allerede *Plinius* havde angivet at der paa Atlasbjerget fandtes Cedertræer, men at man i den nyere Tid ikke havde gienfundet det og derfor antaget at der hos *Plinius* var meent et andet Træ. Imidlertid har dog allerede for adskillige Aar siden den britiske Consul *Drummond Hay* i Tanger sendt Kogler og Grene deraf til *Lambert*, der har skrevet en Monographie over Slægten *Pinus*, ligesom ogsaa *Webb* har modtaget Exemplarer fra Marocco; og ifølge *Comptes rendus* Vol. 18 forekomme, efter *Durieux* Beretning, Cederskove paa lille Atlas ved Blidah i Algirien.

Selskabet modtog

Mémoires de l'academie Royale des sciences, des lettres et des beaux arts de Belgique T. XX. Bruxelles 1847. 4.

Mémoires couronnés et Mémoires des savants étrangers publiés par l'academie Royale des sciences, des lettres et des beaux